

100 let od první publikace o polarografii v Chemických listech

Jak již bylo upozorněno v úvodníku únorového čísla našeho časopisu¹, letos si připomínáme 100. výročí zrodu polarografie, která výrazným způsobem ovlivnila další rozvoj fyzikální chemie, analytické chemie i dalších společensky významných aplikací chemie v lékařství, environmentálních vědách, zemědělství a potravinářství, ale i v oblasti základního výzkumu souvisejícího se sledováním chemických přeměn organických i anorganických sloučenin. V tomto úvodníku bych rád připomenul další významné výročí v tomto kontextu. V čísle 6 našeho časopisu v roce 1922 vyšla první práce profesora Heyrovského nazvaná „Elektrolysa se rtuťovou kapkovou katodou“ (cit.²) popisující první průkopnické studie v této oblasti, které v roce 1959 vyústily v udělení Nobelovy ceny „za polarografickou metodu analýzy“. Myšlenky Jaroslava Heyrovského v období vzniku polarografie popsal Jiří Koryta³ určitě lépe, než bych to dokázal já. Přiznám se, že jsem rád, že první článek o polarografii vyšel právě v našem časopise a právě v našem jazyce. Možná se tím nabízí i trochu jiný pohled na současné názory některých kolegů a i některých institucí podceňující publikování v národních časopisech, které pochopitelně nikdy nedosáhnou vysokého formálního scientometrického hodnocení. Rozhodně si uvědomuji nezastupitelný význam rozsáhlé mezinárodní spolupráce pro rozvoj věd chemických disciplín v našem státě, ale nemyslím si, že tato spolupráce je v jakémkoliv rozporu s podporou rozvoje českého odborného jazyka, českého odborného školství a českých pracovních kolektivů. Kvalitní práce v této oblasti podle mého názoru může významným způsobem přispět ke zlepšení obrazu naší chemie na mezinárodní scéně v duchu našich nejlepších tradic. A i z tohoto důvodu věnovala Odborná skupina analytické chemie ČSCH ve spolupráci s Odbornou skupinou elektrochemie ČSCH, Ústavem fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy a Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze značné úsilí připomenout význam těchto výročí pro minulost, současnost i budoucnost našich chemických věd. A připomenout i vynikající postavení české elektrochemie i české elektroanalytické chemie na mezinárodním fóru. Nešlo nám o to pořádat nějaké nové akce, ale využít řadu tradičních akcí pořádaných zejména pro studenty bakalářského, magisterského a doktorského studia pro tyto účely. Mezi tyto akce patří soutěž O cenu Karla Štulíka 2022 (25. ročník soutěže o nejlepší studentskou vědeckou práci v oboru analytické chemie), která letos proběhla v hybridním formátu na Ústavu chemie a biochemie Mendelovy univerzity v Brně⁴, přeshraniční seminář pro studenty elektroanalytické chemie organizovaný českou a německou odbornou skupinou analytické chemie ve spolupráci s Univerzitou v Regensburgu a Univerzitou Karlovou v Praze⁵, soutěž Cena Metrohm 2022 za nejlepší publikaci mladých pracovníků do 35 let v oboru elektroanalytické

chemie, Ramanovy spektrometrie a iontové chromatografie⁶ či připravovaná 18. mezinárodní studentská konference „Moderní analytické metody 2022“ (cit.⁷) určená pro studenty doktorského studia. Na všech těchto akcích byla/budou explicitně zmíněna významná polarografická výročí a jejich zcela nezastupitelný význam. Vyvrcholením pak bude anticipovaná Heyrovského přednáška 2022 v prosinci 2022, kdy doufáme, že po několika online prezentacích se konečně vrátíme k prezentaci živé. Významná je i skutečnost, že díky Pracovní skupině elektroanalytické chemie při Divizi analytické chemie Evropské chemické společnosti (EuChemS) (cit.⁸) byla možnost připomenout tato výročí na řadě významných mezinárodních konferencí z oblasti analytické chemie, kde autor těchto řádků přednesl plenární přednášky věnované historii polarografie a jejímu významu pro moderní analytickou chemii. Jako příklad lze uvést konferenci EuroFAST v holandském Nijmegen⁹ (náhrada za konferenci Euroanalysis zrušenou kvůli Covidu), 18th International Conference on Electroanalysis ESEAC 2022 v litevském Vilniusu¹⁰ či International Meeting on Chemical Sensors v maďarském Visegradu¹¹. O dalších připravovaných akcích budou naši čtenáři průběžně informováni na www stránkách časopisu Chemické listy (www.chemicke-listy.cz), Odborné skupiny analytické chemie (<https://osanal.csch.cz>), Ústavu fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského AV ČR (<https://web.jh-inst.cas.cz/cs>), Katedry analytické chemie PřF UK (<https://www.natur.cuni.cz/chemie/analchem>), VŠCHT Praha (<https://www.vscht.cz>) v souvislosti se 70. výročím založení této nejvýznamnější české chemicky orientované vysoké školy. A pochopitelně se budeme snažit o co nejkvalitnější informování na stránkách našeho časopisu. Závěrem rád plním svou povinnost poděkovat všem institucím a firmám, bez jejichž morální, materiální a organizační podpory by výše uvedené akce vůbec nemohly proběhnout. Z firem bych rád jmenoval Metrohm ČR, Nicolet CZ, Merck CZ, Waters CZ a Helago a z institucí VŠCHT Praha, Univerzitu Karlovu, Mendelovu univerzitu v Brně, Masarykovu univerzitu v Brně a Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR. Ale hlavně bych rád poděkoval spoustě kolegů a kolegyně, kteří věnovali svůj volný čas přípravě těchto akcí a práci se studenty bez ohledu na dnešní minimální oficiální ocenění těchto aktivit. A všem těm studentům, kteří i dnes mají rádi chemii a jsou ochotni pro ni něco obětovat.

Jiří Barek

Předseda výboru Odborné skupiny analytické chemie
České společnosti chemické

LITERATURA

1. Barek J.: Chem. Listy 116, 97 (2022).
2. Heyrovský J.: Chem. Listy 16, 256 (1922).

3. Koryta J.: Chem. Listy 64, 1236 (1970).
 4. <https://ucb.af.mendelu.cz/vyuka/o-cenu-karla-stulika-2022/>, staženo 3. 5. 2022.
 5. https://web.natur.cuni.cz/~krizek/4th_CBSEC/, staženo 3. 5. 2022.
 6. <https://osanal.csch.cz/wp-content/uploads/2022/05/Program-Metrohm-2022-final.pdf>, staženo 3. 5. 2022.
 7. <https://www.natur.cuni.cz/chemie/analchem/aktuality/18th-international-students-conference-2018modern-analytical-chemistry2019-2022>, staženo 3. 5. 2022.
 8. <https://www.euchems.eu/divisions/analytical-chemistry/>, staženo 3. 5. 2022.
 9. <https://www.eurofast2022.eu>, staženo 3. 5. 2022.
 10. <http://www.esecac2020.com>, staženo 3. 5. 2022.
 11. <https://matrafured.ch/index.html>, staženo 3. 5. 2022.
- Barek J.: Chem. Listy 116, 333–334 (2022).
 - <https://doi.org/10.54779/chl20220333>